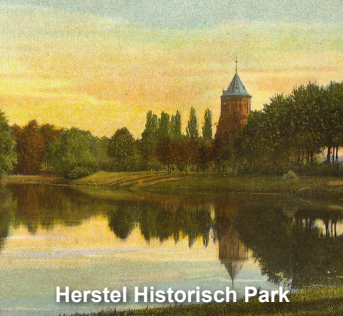

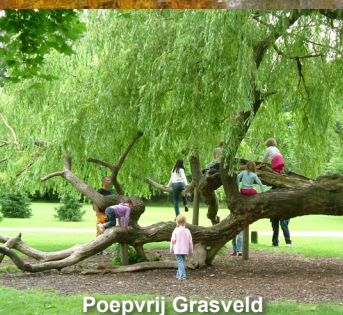
Herstel Historisch Park

Park Vergroten

Meer Ruimte voor Kwaliteit

Poepvrij Grasveld

Omgeving Paviljoen

Wilhelminapark, goed verbonden met het verleden, klaar voor de toekomst

een initiatief van Platform Wilhelminapark

Veilig en Schoon

Geschiedenis & Cultuur

Natuur & Biodiversiteit

Klimaatadaptatie

Verbinden met Mensen

Deze visie is in de periode 2018-2020 opgesteld door het platform Wilhelminapark, die is ingesteld door de wijkraden Sportpark I & II en Zandberg Oost. De visie is tot stand gekomen in nauwe samenspraak met bewoners en gebruikers uit de omliggende buurten, en met input van de expertise van ambtenaren van de gemeente Breda.

Het Wilhelminapark is in 1895 aangelegd en viert in 2020 zijn 125e verjaardag.

Visie

In 2025 is het Wilhelminapark een mooi en aantrekkelijk stadspark waar omwonenden, inwoners van Breda en bezoekers aan de stad graag verblijven. Dit laat-negentiende-eeuws romantische landschapspark is weer in zijn oude glorie hersteld, maar wel in combinatie met de wensen die aan een stadspark in de 21e eeuw worden gesteld. Een park waar je volop kan wandelen, sporten, spelen en bewegen. Een park waar je tot rust komt, waar je geniet van de mooie bomen, planten, de waterpartijen, de stilte en de frisse lucht. Waar je de seizoenen beleeft. Een park waar je in contact komt met de natuur door een grote diversiteit aan oude en jonge bomen, bloemdragende struiken en kruiden, met helder, schoon water in de vijvers, een park rijk aan vogels, zoogdieren, vlinders, bijen enzovoorts.

Een park waar je de geschiedenis van Breda ervaart, op de plek van de voormalige vestingwerken van de garnizoensstad, de stadsuitbreiding uit het einde van de negentiende eeuw, de verbondenheid met de bevrijding van Breda in Tweede Wereldoorlog. Een park waar iedereen, jong en oud, zich welkom voelt. Waar omwonenden, inwoners en bezoekers van Breda elkaar ontmoeten, waar aandacht en ruimte is voor kunst en cultuur.

Een park dat de leefbaarheid van de stad verhoogt, ook doordat het helpt de gevolgen van klimaatverandering zoals toenemende kans op wateroverlast, extreme droogte en hittegolven op te vangen. Een park waar iedereen zich veilig voelt, dat schoon en goed onderhouden is. Kortom, het Wilhelminapark, een bijzonder landschapspark, een van de parels in het snoer van stadsparken in Breda, goed verbonden met het verleden, klaar voor de toekomst.

De visie op het Wilhelminapark beschreven in zeven thema's

- 1. een mooi en aantrekkelijk park**
- 2. een historisch park**
- 3. een natuurlijk park**
- 4. een gezond en sportief park**
- 5. een sociaal en cultureel park**
- 6. een klimaatbestendig park**
- 7. een veilig en schoon park**

Ambitie

Parken zijn van groot belang voor de leefbaarheid van een stad. Het Wilhelminapark, een van de oudste parken van de Breda, moet nodig worden gerestaureerd. Het park is sleets, afgelopen jaren is er veel verloren gegaan, veel meubilair is kapot, op veel plekken zien we wildgroei van opschietende struiken, de kwaliteit van de paden is slecht, er ligt veel poep. Vanwege deze slechte staat functioneert het park minder als een belangrijk uitlooph gebied voor de verder groenarme omliggende wijken, en is er in toenemende mate sprake van kleine criminaliteit en drugshandel. Groot onderhoud is nu écht heel belangrijk om het park weer enigszins deel te laten uitmaken van het stedelijk weefsel. Maar met wat gericht snoeien en repareren zijn we er niet; het park heeft meer dan dat. De kwaliteit van wonen, werken en verblijven in een stad wordt steeds meer bepaald door de kwaliteit van het openbare groen in de stad. Het Wilhelminapark heeft met zijn centrale ligging in het centrum van Breda alle potentie om dit waar te maken.

Kortom, met het daadwerkelijk opknappen en opnieuw inrichten van het Wilhelminapark wordt invulling gegeven aan de ambitie van de gemeente om 'Breda stad in een park' te laten zijn. Maar dat vereist een stevige ambitie, duidelijke keuzes en gerichte investeringen. Hoewel de gemeente in 2020 gestart is met groot achterstallig onderhoud, ligt er nog een grote uitdaging om te zorgen dat het park op een eigentijdse wijze een functie vervult voor de omliggende wijken en voor de gehele stad. Om te voldoen aan de actuele wensen en eisen op het gebied van leefbaarheid, gezondheid, biodiversiteit, veiligheid en klimaatadaptatie zijn substantiële investeringen nodig. Investeringen waar mogelijk gekoppeld aan noodzakelijke ingrepen in het kader van infrastructuur, watermanagement, riolering etc.

Het is nu aan de gemeente om te laten zien dat zij daadwerkelijk bereid is te investeren in haar ambitie om 'Breda stad in een park' te maken. Er ligt hier een geweldige kans. Een extra reden om deze visie te omarmen en gericht het park in te richten voor de komende generaties, is dat deze visie door de bewoners en gebruikers is opgesteld in een open proces waarbij ook goed is samengewerkt met de gemeente. De goede samenwerking en de open houding van de gemeente hebben een belangrijke rol gespeeld in het proces om te komen tot deze breed gedragen visie.

Het platform Wilhelminapark, de wijkraden Zandberg-Oost en Sportpark I en II en alle bewoners en gebruikers die bij de visie betrokken zijn geweest, verzoeken het college van B&W van Breda om deze visie voor het Wilhelminapark te omarmen en deze visie als uitgangspunt te nemen bij de vaststelling van de definitieve gemeentelijke visie voor het Wilhelminapark en zijn directe omgeving. Op deze wijze krijgt het 125 jaar oude Wilhelminapark de komende jaren stap voor stap op een constructieve en kosteneffectieve wijze een grote opknapbeurt en wordt het ingericht volgens de eisen die vandaag de dag aan een modern stads- en landschapspark gesteld worden.

De ambitie vanuit het platform en de wijkraden is dat de visie en bijbehorende doelstellingen en maatregelen binnen vijf jaar, dus uiterlijk in 2025 gerealiseerd zijn. En dat bij de planvorming en uitvoering alle betrokkenen (gemeente, omwonenden en andere gebruikers van het park) nauw met elkaar samenwerken, waarbij maatregelen zo veel mogelijk in onderlinge samenhang en in samenhang met projecten in de nabijheid van het park uitgevoerd worden (werk-met-werk-maken).

De tien belangrijkste voorstellen voor maatregelen zijn:

1) Herstel klassiek en cultuurhistorisch ontwerp Wilhelminapark

Herstel van de kwaliteit van dit negentiende-eeuwse Engelse romantische landschapspark van de bekende Nederlandse landschapsarchitect Leonard A. Springer en daarmee behoud en bescherming van het beschermd stadsgezicht. Centraal daarbij is het plegen van groot achterstallig onderhoud. Dat omvat ook aanplant van nieuwe bomen, struiken, en kruiden en het herstel van de oorspronkelijke wandelpadstructuur. Daarnaast dienen zichtlijnen hersteld te worden en is plaatsen van nieuw passend parkmeubilair van belang.

2) Park vergroten, wegen versmallen & lage snelheid

De oorspronkelijk grootte van park zo veel mogelijk herstellen door de wegen die rondom en door het park lopen aanzienlijk te versmallen en door het schrappen van een aanzienlijk deel van de parkeerplaatsen aan parkzijde. Vrijgekomen ruimte teruggeven aan het park. Alle wegen rond en door het park 30 km/u-zone. Door middel van inrichting (wegversmallingen, drempels) en actieve handhaving zorgen dat die maximumsnelheid niet overschreden wordt.

3) Meer ruimte en kwaliteit voor recreatie

Een schoon en toegankelijk park, waar iedereen op zijn manier zich kan ontspannen (rusten, wandelen, sporten). Juist in het Wilhelminapark is grote behoefte aan vlakke stukken schone, goed onderhouden grasgazons voor recreatie. Vergroot het oppervlakte vlak gras door grenzend aan de grasvelden op de vlakke stukken parkeerplaatsen in de parkrand te vermijden. Zorg voor schoon, helder water in de vijvers.

4) Verbinding tussen de mensen

Het Wilhelminapark als prominente publieke ruimte, de ontmoetingsplek voor alle omwonenden, inwoners en bezoekers van Breda, jong en oud. Een kwalitatief hoogstaand stadspark dat verbinding maakt met omliggende stadsdelen, waar iedereen zich welkom voelt, een park waarbij je betrokken voelt, waar je trots op bent. Een plek waar je graag verblijft, waar je kan bewegen, je kan ontspannen, een plek waar je anderen ontmoet. Met voldoende plekken waar je elkaar kan ontmoeten, zoals het paviljoen/Visserkot,

5) Paviljoen / Visserkot als sociale ontmoetingsplaats

Grondige opknapbeurt van de directe omgeving van het paviljoen/Visserkot: aanleg van nieuwe wandelpaden, wegghalen van de verrotte balken, vervangen van het huidige vervallen, moeilijk zichtbare terras door een nieuw schoon, hogergelegen terras. Inzet van Paviljoen/Visserkot als de sociale ontmoetingsplek van de buurt. Het Paviljoen met het vernieuwde terras aan het water als het nieuwe visitekaartje van het Wilhelminapark; waar omwonenden en gebruikers elkaar kunnen ontmoeten onder het genot van een kop koffie, thee of non-alcoholisch drankje.

6) Veilig en schoon

Zorg voor een leefbaar park, een park dat schoon en veilig is. Plaats voldoende vuilnisbakken, verzamel regelmatig vuil, snoei bomen en struiken, maai het gras, zorg voor goed parkmeubilair, knap het notarisbankje op en richt de directe omgeving van het bankje opnieuw in. Richt het park zodanig in (paden, beplanting en verlichting) dat iedereen op elk tijdstip van de dag veilig door en langs het park kan lopen en fietsen. Zorg ook voor voldoende toezicht en handhaving.

7) Geschiedenis & cultuurhistorie

Behoud en versterk – waar mogelijk – de aanwezigheid van de (cultuur)historische elementen in het park. Knap de directe omgeving van de tank en het herdenkingsmonument van de Tweede Wereldoorlog op, leg de relatie met het verzet, onderduikers en bevrijders. Breng de jaarlijkse dodenherdenking weer terug naar het herdenkingsmonument in het Wilhelminapark.

8) Natuur en water

Er ligt een grote potentie om biodiversiteit van het park te verhogen, zowel op land als in het water. Plant grote verscheidenheid aan bloemrijke bomen, struiken en kruiden, biedt meer nestgelegenheid voor vogels, zoogdieren en insecten, zorg voor een goede waterkwaliteit infiltreer het regenwater in de grond, voorkom instroom vervuild water uit de singel en ontwikkel op aantal geschikte plaatsen natuurvriendelijke oevers.

9) Klimaatadaptatie

Maak het Wilhelminapark het meest klimaatbestendig stadspark van Nederland: koester grote, schaduwgevende bomen en plant nieuwe bomen die passen bij het toekomstige klimaat en die groot en schaduwgevend worden. Vang het regenwater in en rondom het park op en laat het in de bodem infiltreren en/of voer het af naar de vijvers. Hiermee wordt enerzijds wateroverlast rondom het park voorkomen en kunnen anderzijds de bomen en planten in het park beter tegen extreme droogte en hitte. Vasthouden eigen regenwater en saneren vervuiling en beperken nieuwe vervuiling zorgt voor schoon, helder water, waardoor zodat kans op blauwalgen of botulisme zo klein mogelijk is. Een grote diversiteit aan bomen en struiken trekt nuttige insecten aan en beperkt de kans op overlast door invasieve plaagorganismen zoals eikenprocessierups.

10) Poepvrij grasveld

Vind een oplossing voor de grote overlast van honden- en ganzenpoep op de grasvelden, met name die waar veel gespeeld en gerecreëerd wordt. Dit vraagt om maatregelen om de ganzenpopulatie beperkt in omvang te houden en om het creëren van uitlaatplaatsen voor honden in de buurt van het park of in het park zelf. Daarnaast is het van belang om ook voorlichting te geven aan en in gesprek te gaan met hondenbezitters. Dit dient samen te gaan met actieve handhaving.

Visie en ambitie Wilhelminapark

Wilhelminapark, goed verbonden met het verleden, klaar voor de toekomst

Een groene leefomgeving draagt bij aan het welzijn van bewoners. In het coalitieakkoord 'Lef en Liefde' is het uitgangspunt voor wijken: leefbaar, schoon, heel en veilig. Aspecten die in het huidige Wilhelminapark nu juist niet aanwezig zijn. Toch passen deze aspecten binnen de gemeentelijke ambitie van een fantastische stad om te wonen en te werken in een mooie, veilige en groene omgeving. Het geven van een kwaliteits- en klimaatimpuls aan het Wilhelminapark, levert een bijdrage aan die ambitie. De inrichting en de staat van onderhoud van de openbare ruimte draagt sterk bij aan ons gevoel van welbevinden. De onderhoudsbudgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte staan onder druk. Dit is goed zichtbaar in het Wilhelminapark: dichtgroeien van de zichtlijnen en oevers. Verval van zitplekken. Onvrede over het verwaarloosde uiterlijk roept om ingrijpen in de inrichting en de onderhoudssituatie van het park. Daarnaast zijn veranderingen in bevolkingssamenstelling, zoals het oplopen van het aantal ouderen de komende decennia, leefgewoontes, klimaatveranderingen en duurzaamheid thema's die in het park samenkomen. Plus de ruimte die gemeente Breda biedt aan het co-creëren van de directe leefomgeving in het licht van de invoering van de omgevingswet in 2022.

Deze ontwikkelingen én het gegeven dat er geen financiële middelen voor het Wilhelminapark zijn opgenomen, maken het noodzakelijk om vanuit verschillende disciplines naar het Wilhelminapark te kijken. Voor budgettering en een integraal ontwerp. Samen organiseren, samen realiseren. Zodat de inrichting beter aansluit bij de huidige tijd en de behoeften van de bewoners. En ja, waar nodig, extra middelen om de gewenste doelstellingen te kunnen realiseren en een duurzame toekomst voor het park te borgen.

De gemeente Breda wil tegemoetkomen aan de vraag naar wonen in de stad in aantrekkelijke buurten en tegelijkertijd de kwaliteit van de stad verbeteren. Voor Zandberg en Sportpark zit de kwaliteitsimpuls in het verbeteren van het groen. Het Wilhelminapark biedt nu een unieke kans om inhoud te geven aan deze impuls.

Van onderop

Deze visie & ambitie in zeven thema's is het resultaat van een proces 'van onderop', met een actieve inzet van betrokken wijkraden en een platform van geëngageerde bewoners, en bouwt voort op een globaal Programma van Eisen, opgesteld in een aantal bijeenkomsten.

Deze visie wordt aangeboden aan de gemeente, met als inzet om te komen tot een meerjarig uitvoeringskader 2021 – 2030, te beginnen met een substantiële onderhoudsbeurt op de korte termijn en een structurele interventie in de komende jaren.

Leertraject voor de buurt, en ook voor de gemeente

De gemeente Breda werkt actief mee aan deze visie, op voorspraak van wethouder Greetje Bos. Vanuit de gemeente is een projectgroep ingesteld, die zo veel mogelijk samenwerkt met de bewoners en gebruik maakt van hun kennis, ervaring en 'handen uit de mouwen'-mentaliteit. Dit sluit goed aan op de ambitie van de gemeente om ruimte te geven aan een samenleving die zelf meer wil oppakken, en waarbij de gemeente helpt waar dat kan. Daarom is het nu, aan de vooravond van de 125ste verjaardag van het park in 2020, het moment om terug te kijken naar de uitgangspunten uit het verleden en vooruit naar de huidige wensen voor een eigentijds, schoon en klimaatadaptief park. Het proces van het Wilhelminapark is ook een leertraject voor het huidige, versnipperde beleid en biedt mogelijkheden om onze werkwijze aan te passen aan de laatste inzichten. Wellicht een basis voor een meer integrale benadering van het beheer van onze leefomgeving? In het coalitieakkoord is het goed verwoord: we maken de stad samen.

Gezamenlijk realiseren van ambities

Op dit moment zijn voor de structurele verbetering van het Wilhelminapark – nog – geen financiële middelen opgenomen op de gemeentelijke begroting. De eerste stap is dat er door het slim combineren van doelstellingen en bijbehorende middelen, een geïntegreerd, meerjarig programma ontstaat. Daarbij kunnen de stedelijke ambities op het gebied van klimaatadaptatie, de renovatie van de wegen rondom het Wilhelminapark, het geplande onderhoud en wijkdeals gezamenlijk stap voor stap de ambitie voor een kwaliteits- en klimaatimpuls aan Wilhelminapark realiseren. Gezamenlijk omdat er verschillende thema's in het park samenkomen. Het gaat over beheer, onderhoud en leefbaarheid van de openbare ruimte.

De zeven thema's

Hierna worden voor de zeven thema's van het park aangegeven wat de visie/ambitie is, welke doelstellingen daarbij horen, een toelichting op en afgesloten wordt met een lijst met voorstellen voor concrete uitvoeringsmaatregelen.

THEMA 1.

Een mooi en aantrekkelijk park

a) Visie / Ambitie

Herstel van de kernkwaliteiten van het oorspronkelijke laat-negentiende-eeuwse ontwerp van landschapsarchitect L.A. Springer, in combinatie met het versterken van de ecologische waarde van het park, alsmede het versterken van de gebruikswaarde van het park voor verschillende doelgroepen. Behoud en versterking van de status van het Wilhelminapark als beschermd stadsgezicht. Daarbij zijn de volgende door Springer gehanteerde uitgangspunten in het ontwerp en beplantingsplan van belang:

- Engelse landschapsstijl;
 - Evenwicht tussen kunst en natuur (natuurlijke aanleg met esthetisch optimaal effect);
 - Cirkel- en ellipsvormig padenpatroon;
 - Zichtlijnen (gecreëerd door boomgroepen) op watertoren, Vijverstraat, Parkstraat en Heilig Hartkerk op Baronielaan;
 - Variatie in beplanting, diversiteit in kleuren groen en bladstructuur.
- Zorg voor een fris, schoon, opgeruimd park met schoon, helder water. Kortom, teruggeven van de aantrekkelijkheid en de allure aan het Wilhelminapark die het verdient. Het Wilhelminapark eigentijds verbinden met het verleden en klaarmaken voor de toekomst.

b) Doelstellingen

Aan de bovenstaande visie/ambitie worden de volgende doelstellingen verbonden:

- Creëer meer ruimte voor het park in het stedelijk weefsel, o.a. door versmalling van wegen door en rondom het park.
- Maak er weer één park van, o.a. door het minimaliseren van de barrièrewerking van de weg tussen de twee parkhelften.
- Herstel de transparantie en de belangrijke zichtlijnen van dit landschapspark.
- Herstel de kenmerkende elementen van het oorspronkelijke ontwerp, o.a. het vloeiende verloop van de wandelpaden.
- Creëer heldere ruimtelijke en functionele verbindingen van het park met de omliggende stadsdelen (ook aan de overzijde van de singel).
- Versterk de relatie tussen het park en het langste park van Breda: de (Wilhelmina)singel.
- Integreer actuele inzichten over de ecologische betekenis van het park in het ontwerp voor de reconstructie.
- Zorg dat op de lange termijn het park rijk blijft aan grote, karakteristieke bomen.

c) Huidige situatie/problemen

- De huidige staat van het Wilhelminapark is feitelijk een aftreksom van de ingrepen die door de jaren heen op het park zijn uitgevoerd. De aantrekkelijkheid die het park in het ontwerp van Springer heeft, is door alle ingrepen door de jaren heen sterk afgenomen.
- De huidige dichte opgeschoten begroeiing langs de oevers van de vijvers en op andere plekken in het park laat weinig over van de oorspronkelijke zichtlijnen en doorkijkjes.
- Van de intern gerichte looproutes is ook niets meer over. Je loopt nu als het ware steeds het park uit en soms is er nauwelijks ruimte tussen het talud naar de vijver en de straat.
- De parkeerplaatsen en rijbanen rondom het Wilhelminapark hebben deze ruimte ingenomen. Juist omdat dit park gekenmerkt wordt door relatief veel water (oude vestigingsgracht) en vlakke delen met bomen, struiken en gras relatief schaars zijn, is het wegnemen van die randen extra schadelijk.
- De brede weg splitst het park ruimtelijk in twee delen.
- Het Wilhelminapark vervult een belangrijke functie in dit deel van de stad, waar sprake is van een relatief hoge dichtheid van de bebouwing, weinig publieke ruimte en weinig groen in de wijken. Van het park maken vooral omwonenden gebruik, maar ook andere bewoners van Breda en bezoekers van de stad weten het park goed te vinden. De diversiteit aan behoeften van de gebruikers van het park is groot. De huidige inrichting van het park sluit daar maar beperkt op aan.
- Hoewel het Wilhelminapark de status heeft van beschermd stadsgezicht, zijn veel van de uitgangspunten van het ontwerp en het beplantingsplan van Springer in de loop der tijd onder druk komen staan. Van de oorspronkelijk kwaliteit is weinig meer te zien. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van grootschalig achterstallig onderhoud en vele ingrepen die hebben plaatsgevonden. Hierdoor is:
 - de Engelse landschapsstijl aangetast en niet meer herkenbaar;
 - het evenwicht tussen kunst en natuur met esthetisch optimaal effect verstoord;
 - het padenpatroon (cirkel- en ellipsvormig) op veel plaatsen sterk aangetast of verwijderd;
 - zijn veel zichtlijnen (gecreëerd door boomgroepen) op watertoren, Vijverstraat, Parkstraat en Heilig Hartkerk op de Baronielaan verdwenen;
 - geen goed afgewogen variatie in beplanting (diversiteit in kleuren groen en bladstructuur).

- Een aantal karakteristieke bomen in het park en aan de randen van het park (zoals op de grens van appartementencomplex hoek Wilhelminapark/Wilhelminasingel) zijn afgelopen jaren geveld omdat de bomen ziek waren. Van belang is dat er op die plekken nieuwe bomen worden aangeplant en de ruimte krijgen om weer uit te groeien tot grote karakteristieke bomen (zie ook 'klimaatadaptatie').
- Het park kent ernstig achterstallig onderhoud, zowel waar het gaat om het groen, als om de paden, aanliggende trottoirs, terras aan het water en het parkmeubilair (o.a. banken, verlichting).
- Dit geldt met name rondom het Paviljoen/Visserskot. Het is daar zeer rommelig en gevaarlijk, met veel kapotte bestrating, kapotte bielzen, moeilijke op- en afgangen. Er is geen doorgaand wandelpad. De 'Poolse tank' is nauwelijks verbonden met park. Dit gebied heeft een grote opknapbeurt.
- Er is nauwelijks nagedacht over combinatie inrichting en verlichting in het park. Dit draagt bij aan gevoel van onveiligheid. Met een slimme inrichting en uitgekiende verlichting is veel te bereiken tegen een overzichtelijke prijs.

Knelpunten in bestaande situatie

Veel van de oude, beeldbepalende kastanjes in Wilhelminapark tussen kruising Paulinastraat en Helenastraat zijn ziek en mooi geveld.

Achterstallig onderhoud

Gekapte bomen op grens Wilhelminaparken appartementencomplex Wilhelminapark. Er zijn er drie geveld. Twee daarvan wachten nog herplant van nieuwe bomen.

'Opschot' van struiken door achterstallig onderhoud ontnemt het zicht op de vijver en het ontwerp van het park

Achterstallig onderhoud aan paden en inrichting rondom het Paviljoen / Visserskot

Het ijzerdraad rondom de steenkorven (dat 25 jaar geleden is aangebracht) aan de oevers van de vijvers is op veel plaatsen kapot en vormt een gevaar voor gebruikers.

Piet Windhausenstraat, verbreding wegen en aanleg parkeerplaatsen aan de parkzijde heeft rand van park afgesneden, je loopt het park uit, er is nauwelijks ruimte om te lopen tussen vijvers en weg.

Afval problemen

d) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- Versmal de wegen rondom en door het park, geef de vrijkomende ruimte terug aan het park.
- Besteed bij de herinrichting zorgvuldig aandacht aan de relatie met de omliggende stadsdelen, visueel en ruimtelijk-functioneel.
- Verwijder het opschot van struiken en boompjes langs de oevers.
- Maak bij het nieuwe beplantingsplan gebruik van de uitgangspunten van landschapsarchitect Springer in combinatie met die van tuinarchitect Piet Oudolf (met extra aandacht voor biodiversiteit en inheemse soorten die goed bij toekomstig klimaat passen).
- Maak de wandelpaden weer onderdeel van het ontwerp voor het park zelf: slingerend, uniform, wit (niet betegeld en niet geasfalteerd).
- Selecteer duurzaam parkmeubilair en verlichtingselementen, die passen bij de hoogwaardige uitstraling en status van het stedelijke park.
- Er zijn afgelopen jaren veel grote iconische bomen verdwenen. Zorg dat in ieder geval op die plekken en waar nodig ook op andere plekken nieuwe bomen geplant worden die op termijn groot zullen worden en karakteristieke waarde zullen hebben.
- Versterk de verbinding tussen het park en de singel in het noordoostelijk deel van het park door een goede inrichting van dit gebied. Maak van de Wilhelminasingel een 30 km/u zone, richt Wilhelminasingel opnieuw in en zorg voor aanzienlijke versmalling van de weg. Geef vrijgekomen ruimte terug aan het park.
- Leg een voetgangers-/fietsbrug aan tussen Wilhelminapark & watertoren en Chassépark. Dit versterkt de verbinding tussen het park (inclusief watertoren), de singel en het Chassépark. Door deze verbinding met het centrum neemt ook het belang van het Wilhelminapark voor de gehele stad Breda toe.
- Stel een belichtingsplan op zodat beleving van het park (inclusief gevoel veiligheid) verbetert.
- De verblijfsplekken in het park verdienen extra aandacht:
 - Er ligt een grote kans om een mooi terras aan het water aan te leggen dat goed aansluit op het Paviljoen en daarmee een geheel vormt. Versterking relatie Paviljoen en directe omgeving met de vijver/met het water. Het Paviljoen zou meer een visitekaartje voor het park moeten zijn.
 - De historische driehoek van het park (tank, monument) goed verbinden met het Paviljoen.
 - De verblijfsplek aan de noordoostelijke zijde van de grote (noordelijke) vijver verdient een betere inrichting dan twee bankjes en een prullenbak.
 - Notarisbankje en directe omgeving moeten worden opgeknapt, inclusief kleine herinrichting zodat meer verbinding ontstaat met grasveld aan 'achterzijde' notarisbankje. Herstel van de zichtlijnen op Heilig Hart-kerk op de Baronielaan en Vijverstraat is van belang.

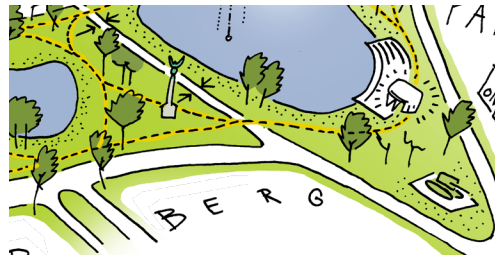

THEMA 2.

Een historisch park

a) Visie / Ambitie

Zorgdragen voor het behoud van het Wilhelminapark gezien zijn grote cultuurhistorisch waarde. Bescherm en herstel waar nodig van het ontwerp van Springer. Versterk de verbinding van het park met de Bredase singels (Rijksmonument). Besteed veel aandacht aan de bescherming van de oorlogsmonumenten, zorg ook dat ze goed ruimtelijk zijn ingepast in het park en goed onderhouden worden. Haal de jaarlijkse dodenherdenking op 4 mei terug naar het park. Benut de kansen voor educatie beter. Meer aandacht voor kunst in het park.

b) Doelstellingen

- Goede inrichting van het park rondom de oorlogsmonumenten uit de Tweede Wereldoorlog:
 - de 'Poolse tank', de door de Polen aan Breda geschonken Duitse tank.
 - het oorlogsmonument 'Vechtende adelaars'.
 - het Joods holocaust-monument.
 - plaquette ter nagedachtenis aan Paul Windhausen en zijn medestrijders in gevel café Parkzicht.
- Aandacht voor het verzet, de onderduikers en de bevrijding door de geallieerden onder leiding van generaal Maczek (o.a. ook relatie met Poolse Mariakapel).
- Herstel van de traditie dat bij het oorlogsmonument 'Vechtende adelaars' jaarlijks op 4 mei de dodenherdenking plaatsvindt.
- Herstel van kwaliteit park zoals door Springer ontworpen, icoon van het romantische landschapspark uit het einde van de negentiende eeuw. Dat vraagt ook om zo veel als mogelijk herstel van de oorspronkelijke padenstructuur, de zichtlijnen en de beplanting.
- Plaatsen van een of meer nieuwe beelden.

c) Huidige situatie/problemen

Door achterstallig onderhoud is het zicht op het oorspronkelijk ontwerp van het park verdwenen en daarmee ook op de vijvers, waar in de vorm van de oevers nog de vorm van de voormalige vestingwerken van Breda te herkennen is. Ook de zichtlijnen op de kenmerkende negentiende-eeuwse watertoren en de kerk op de Baronielaan zijn verdwenen. De oorlogsmonumenten Poolse tank en 'Vechtende adelaars' liggen dicht tegen een brede, drukke weg, ingeklemd tussen asfalt en pover onderhouden groen. Het getuigt niet van respect dat er direct aan de achterzijde van de 'Vechtende adelaars' de enige hondenuitlaatplaats van het park ligt. Tot een jaar of tien geleden vond de traditionele dodenherdenking op 4 mei in Breda plaats bij dit monument 'Vechtende adelaars'. Verplaatsing naar andere locatie (Valkenberg) wordt nog altijd als gemis ervaren. Er is relatief weinig kunst in het park. De enige sculptuur is de blauwe stoel bij de Paul Windhausenweg. Het 'notarisbankje' heeft last van achterstallig onderhoud en er ligt veel vuil, met name afkomstig van jongeren die zich daar graag verzamelen.

d) Toelichting visie / ambitie

Het Wilhelminapark is een van de oudste parken van Breda (1895). Het Wilhelminapark maakt onderdeel uit van het rijksbeschermd stadsgezicht Breda en ligt tegen de mooie Bredase singels (Rijksmonument). Het park is vernoemd naar de toenmalige prinses Wilhelmina, die toen 7 jaar oud was. De aangrenzende straten dragen namen Paulina en Helena, de andere voornamen van de latere koningin. Dit park met zijn grote oude bomen, mooie doorkijkjes, zijn slingerende wandelpaden ademt de sfeer uit zoals de beroemde landschapsarchitect Springer het eind negentiende eeuw voor ogen had.

De karakteristieke watertoren naast het park is in 1893 gebouwd, als onderdeel van de aanleg van de waterleiding in Breda. De watertoren is ook een Rijksmonument. Bij het ontwerp van het park heeft Springer bewust zichtlijnen opgenomen, en wel naar de kerk op de Baronielaan (via de Parkstraat), langs de Vijverstraat en een op de watertoren. Het Wilhelminapark ligt op plek van de oude vestingwerken van Breda, die in 1895 hun functie verloren hadden. In de vorm van de vijvers is nog de structuur van oude vestingwerken herkenbaar. Min of meer gelijktijdig met het park is de kenmerkende watertoren gebouwd bij de aanleg van waterleidingen in Breda. Bij de bevrijding van Breda op 29 oktober 1944 was dit deel van de stad de plek waar de Polen onder leiding van Generaal Maczek Breda binnenreden. De Poolseweg en de Generaal Maczekstraat herinneren daar nog aan. Een jaar na de bevrijding hebben de Poolse bevrijders de (veroverde) Duitse tank als geschenk aan Breda aangeboden. In 1947 heeft het comité 'Breda Eert zijn Gevallen' het herdenkingsmonument 'Vechtende adelaars' aan de gemeente aangeboden. Tot een tiental jaar geleden vond bij dit monument jaarlijks op 4 mei de traditionele dodenherdenking plaats. Bij het park hoort ook het verzet. Met name (oud-)leerlingen en docenten van het Onze-Lieve-Vrouwe Lyceum speelden daarin een belangrijke rol. Een van de bekendste is verzetsheld Paul Windhausen, commandant van de verzetsgroep van 'de post op de Vloeiweide'. Daarnaast waren ook docenten Albering, Van der Poel en Gerritzen en oud-leerlingen Laurey en Brejaart betrokken bij het verzet. Straten langs het Wilhelminapark zijn vernoemd naar Paul Windhausen en de andere verzetsheld Piet Avontuur.

Veel mensen weten niet dat het Joodse meisje Edith van Hessen zat ondergedoken op de Cavaleriestraat 3. Zij hield net als Anne Frank een dagboek bij dat na de oorlog is uitgebracht. Vlak bij de watertoren vindt men het Joods Holocaust Monument Breda ter nagedachtenis aan de 118 door de nazi's vermoorde Bredase joden. Net buiten het park bevindt zich de Poolse Mariakapel, een geschenk van Breda aan de Poolse gemeenschap als dank voor de bevrijding. Nog altijd is er een bijzondere band met Polen, getuige het grote aantal Polen dat Breda bezoekt en ook heeft Breda een nauwe band met zijn Pools zusterstad Wrocław. Recent heeft Wrocław Breda een kunstwerk geschenken. Genoeg ingrediënten voor storytelling. De oorlogsmonumenten verdienen qua inrichting en onderhoud veel aandacht. Dat betekent verwijdering van de hondenuitlaatplaats direct naast de 'Vechtende Adelaars'. In het zuidelijke deel van het park staat het 'notarisbankje' (1938). Doordat het wat afgelegen ligt, is het erg in trek bij jongeren die er graag bij elkaar komen. Er wordt echter veel vuil achtergelaten en de gemetselde bank is vervallen, heeft te lijden aan groot achterstallig onderhoud en is slecht verlicht.

e) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- Versterken ruimtelijke kwaliteit directe omgeving Poolse tank en monument 'Vechtende adelaars': meer ruimte creëren door parkeerplaatsen die te dicht bij het monument liggen weg te halen, de doorgaande weg te verleggen zodat een grotere afstand tot het monument ontstaat, goed beheer van het groen, aanplant van passende bomen, struiken en kruiden.
- Verwijdering van hondenuitlaatplaats direct achter het monument 'Vechtende Adelaars'.
- Plaatsen van elementen die educatie over cultuurhistorie van het park en de stad mogelijk maken en/of ontwikkelen van een educatieve route (storytelling, kan eventueel ook met app). Borden dienen wel zelfde stijl en uitstraling te hebben, dus huidige voorlichtingszuil bij Poolse tank in aanpak meenemen.
- Meer ruimte voor kunstwerken in het park. Plaatsen van een of meerdere beelden in het park.
- Het notarisbankje zodanig opknappen en directe omgeving herinrichten dat het kwaliteit toevoegt aan het park en goed geïntegreerd is in het ontwerp van het park. Dit kan door aan 'achterzijde' bankje een terras te maken zodat het tweezijdig te gebruiken is.

THEMA 3.

Biodiversiteit/natuur

a) Visie / Ambitie

Het Wilhelminapark is een landschapspark waarin het oorspronkelijk ontwerp nog goed herkenbaar is. Het park kent een relatief hoge biodiversiteit, doordat op een aantal belangrijke plekken het park zodanig ingericht is en beheerd wordt dat natuurlijke processen zo veel als mogelijk hun gang kunnen gaan. Dit levert een veerkrachtig systeem op. Het park draagt bij aan schone lucht, absorbeert geluid, vangt regenwater op en houdt de stad koel in warme zomers. Het werkt als een spons door bij overvloedige regenval het regenwater in bodem en de vijver op te slaan. In de zomer worden de vijvers aangevuld met schoon en koel grondwater. Door de grote diversiteit en de vele overgangen in de inrichting en de gerichte ondersteuning van nestgelegenheid, leven er veel dieren en planten. Er is extra aandacht voor insectenrijkdom (bijen, vlinders). Het Wilhelminapark is een belangrijke schakel in het ecologisch netwerk in het stedelijk gebied van Breda. Het park biedt gelegenheid natuur en elementen te ervaren.

b) Doelstellingen

- Zo veel als mogelijk biodiversiteit, gegeven dat het een historische landschapspark is.
- Natuurvriendelijke oevers langs de vijvers op die plekken waar bomen en struiken tot aan waterrand komen.
- Goede waterkwaliteit, zowel chemisch als ecologisch en een schone waterbodem.
- Sterke toename aantal bloemrijke kruiden, struiken en bomen (bloemen geschikt voor bijen, hommels, en andere insecten die bestuiven).
- Toename diversiteit aan boom-, struik- en kruidensoorten, met voorkeur voor inheemse soorten die ook aangepast zijn aan een toekomstig warmer klimaat.
- Voldoende diversiteit in inrichting met extra aandacht voor bescherming bedreigde soorten.
- Creëren nest- en broedgelegenheid, voor vogels en zoogdieren (waaronder vleermuizen).

c) Huidige situatie/problemen

Het park is groen met veel oude bomen, die beeldbepalend zijn. Het park heeft duidelijk te lijden van groot achterstallig onderhoud, dat is goed zichtbaar aan de bomen, struiken, kruiden en gras. Op veel plaatsen is de vijver niet meer te zien wegens de groei van een invasieve soort struiken in de oeverzone. Daar komt bij dat veel oude bomen ziek zijn, waardoor er afgelopen jaar al een aantal zijn geveld. Het park kent slechts weinig soorten bomen en struiken, oogt monotoon. Er zijn nauwelijks bloemdragende bomen, struiken en kruiden die goed zijn voor insecten (bijen, vlinders) alsook weinig natuurvriendelijke oevers. Er is relatief veel verharding, de wegwitbreidingen afgelopen decennia hebben zowel het park kleiner gemaakt als het verhard oppervlak in en langs het park vergroot. Daardoor is er ook een harde scheiding ontstaan tussen de twee parkhelften. De oevers van de vijvers bestaan uit stortsteen in ijzerdraadkorven die in de jaren zeventig zijn aangebracht. Steeds meer korven gaan kapot, waardoor ijzerdraad gevaarlijk uitsteekt. Het water is voedselrijk, waardoor in warme zomers het water stinkt door overmatige algenbloei. Er is veel verstoring door loslopende honden. Er is veel overlast van poep, van het grote aantal honden die er uitgelaten worden (en waarvan de eigenaars niet de poep opruimen) en de laatste jaren ook door het grote aantal ganzen. Het park kent nog wel een groot aantal oude, mooie bomen. Het eilandje in de grote vijver is onbereikbaar voor mensen, en daardoor een goede rust- en broedplaats voor vogels.

d) Toelichting visie / ambitie

- Hoge biodiversiteit betekent een grote diversiteit aan bomen, struiken, kruiden en geeft een grote verscheidenheid aan vogels, zoogdieren, reptielen, insecten, vissen en amfibieën.
- Het ontwikkelen van ecologische oeverzones, vooral daar waar bomen en struiken tot aan het water komen.
- Veel meer bomen, struiken en kruiden met bloemen aantrekkelijk voor insecten.
- Het park wordt gekenmerkt door veel grote oude bomen. Dat is bepalend voor de sfeer, biedt goede leefomstandigheden voor veel diersoorten en brengt schaduw en koelte.
- Op korte termijn dient er een plan te zijn voor verjonging van de beplanting. Niet wachten tot een groot aantal oude bomen noodgedwongen gerooid moeten worden.
- Bij dat beplantingsplan dient aandacht gegeven te worden aan nieuwe beeldbepalende bomen die op termijn groot en schaduwrijk worden en goed passen bij de ontwikkeling van het klimaat.

- De waterkwaliteit gaat omhoog als er geen vervuiling plaatsvindt, de oeverzone op natuurlijke wijze wordt ingericht en de vispopulatie zo natuurlijk mogelijk is.
- Voedselarm koel water verkleint de kans op blauwalgenbloei en botulisme in warme zomers. Het verbod tot toegang van het eiland dient gehandhaafd te blijven. Het eiland is een belangrijk rust- en broedgebied voor dieren.
- Door te zorgen dat het waterpeil van de vijvers hoger is dan dat van de singels, kan voorkomen worden dat het voedselrijke vervuilde water uit de singels naar de vijvers kan stromen. Dat doe je door regenwater en grondwater in de vijvers zo lang mogelijk vast te houden; dit betekent hogere waterstand eind winter/begin voorjaar uitzakkend naar een lager peil eind zomer.
- Een natuurlijk park met veel biodiversiteit beperkt de kans op plagen zoals de eikenprocessierups.

e) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- Inventariseer diversiteit van de flora en fauna (met hulp van IVN-afdeling, natuurplein de Baronie en/of vogelwerkgroep Breda).
- Bepaal de waterkwaliteit (in overleg met waterschap Brabantse Delta).
- Stel een biodiversiteitsherstelplan op en voer het uit.
- Bezie welk beheer nodig is om de biodiversiteit optimaal te krijgen.
- Zorg voor visstandbeheer, met name door inheemse vissoorten in de plaats van de grote karpers.
- Creëer broedgelegenheid door dode bomen te laten staan (indien dat niet ten koste gaat van veiligheid), handhaaf verbod toegang tot het eiland en hang minimaal 30 nestkasten voor vogels en vleermuizen op.
- Voorkom vervuiling door gebruik van bestrijdingsmiddelen in park, verbied het gebruik van lood en bijvoer door sportvissers,
- Reguleer de omvang van de ganzenpopulatie.
- Zorg dat het waterpeil van de vijvers altijd hoger is dan singels, zodat als er contact is tussen vijvers en singels het water vanuit vijvers naar singel stroomt en niet omgekeerd.

THEMA 4.

Sport, beweging en gezondheid

a) Visie / Ambitie

Een stadspark dat intensief gebruikt wordt door omwonenden en andere bezoekers om te bewegen en te ontspannen. Een park dat zodanig is ingericht dat het uitnodigt tot bewegen, tot sporten tot uitrusten op een bankje of op een kleedje op het gras. Een park waar je even je hoofd leeg kan maken, van de rust genieten, het weldadige groen op je in kan laten werken, de vogels kan horen fluiten. Een gezond park, waar je in het hart van de stad geniet van schone lucht zonder geluidsoverlast, waar de kans op plaagorganismen en allergenen klein is.

- Voorkom te grote aantallen losstaande eiken (i.v.m. eikenprocessierups).
- Geen blauwalgen of botulisme in de vijver (door te zorgen voor helder, voedselarm water en beperken watertemperatuur).
- Sportvissers kunnen vissen op soorten die horen bij natuurlijke stilstaande wateren.

b) Doelstellingen

- Sterke toename mogelijkheden voor spelen en bewegen met extra aandacht voor de schaarse vlakke stukken.
- Op vlakke stukken gras extra aandacht voor speelgelegenheid voor jonge kinderen, simpele natuurlijke spelplekken, enkele speeltoestellen, zandbak, bankje of ruimte voor kleed voor ouders.
- Op vlakke stukken gras: ruimte voor balspelen (voetbal, volleybal, jeu-de-boulesbaan).
- Op vlakke speelplekken/-weiden: instellen totaalverbod honden (handhaving) en ontmoediging ganzen (door populatie onder controle te houden).
- Aandacht voor natuurlijke aanleiding voor spel (denk aan klimboom, open stuk gras, stapstenen aan de waterrand, schommel aan boomtak).
- Hergebruik van gekapte bomen in park (of andere parken in Breda) ten behoeve van speelvoorzieningen.
- Bij aanplant nieuwe bomen, struiken en bloemen kiezen voor soorten die geen allergie of andere overlast geven (geen berken, lelies, berenklauw).

c) Huidige situatie/problemen

Een groot probleem is de hondenpoep. Het park wordt zeer intensief gebruikt door hondenbezitters die er hun hond uitlaten. Officieel is er een hondenuitlaatplaats, maar deze ligt juist op de verkeerde plek, namelijk pal achter het oorlogsmonument 'Vechtende Adelaars'. Hoewel de meeste hondenbezitters de uitwerpselen van hun hond opruimen, is door het intensieve gebruik de aanwezigheid van hondenpoep een groot probleem. De aanpak van dit vraagstuk verdient hoge prioriteit, waarbij combinatie zonering, voorlichting en handhaving het meest voor de hand ligt. Omdat verbreding van de wegen rondom en door park ten koste is gegaan van het park, is met name de oppervlakte van de vlakke delen waar grasveld aanwezig is minimaal geworden. De wandelpadenstructuur is grotendeels verdwenen. Je hebt het idee dat je elke keer het park in en uit loopt. Dat nodigt niet uit tot wandelen, spelen of sporten. Er is tot nu toe geen aandacht voor gezondheid (allergie, giftige algen).

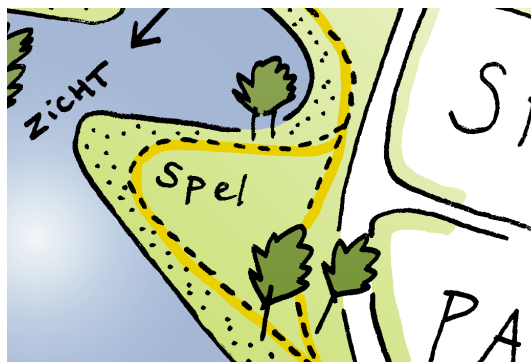
d) Toelichting visie / ambitie

- Om meer uit te nodigen tot wandelen en hardlopen, is het van belang dat de wandelpaden van goede kwaliteit zijn en goed op elkaar aansluiten. Door wandelpaden ook aan te sluiten op aangrenzende gebieden en straten (zoals de singels en Parkstraat) ontstaat een uitgebreider wandel- en hardlooppadnetwerk. In dat kader is de aanleg van een brug over singel voor aansluiting op wandelwegen langs de singels en op het Chassépark ook van belang.
- Visstand die past bij natuurlijke situatie, sportvissers op kleinere soorten, niet bijvoeren (eutrofiëring, ratten).
- In het beplantingsplan dient veel aandacht gegeven te worden aan het planten van nieuwe beeldbepalende bomen die op termijn groot en schaduwrijk kunnen worden (en goed passen bij het klimaat over enkele decennia).

- Ook dient met name aandacht uit te gaan naar de schaarse plekken waar een groot vlak oppervlak of helling met veel gras aanwezig is. Om optimaal gebruik te laten maken van gras is in parken 50% zon en 50% schaduw ideaal.
- Voor sportvissers zijn de vijvers aantrekkelijk. Goede ecologische waterkwaliteit vraagt andere een vispopulatie dan huidige grote karpers. Meer inzet op grotere diversiteit vissoorten, met name meer kleinere vissoorten (geen karpers of andere uitgezette soorten). Gebruik van lood en lokaas leidt tot achteruitgang van de waterkwaliteit.

e) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- Vergroten van het oppervlakte en verhogen van de kwaliteit van het grasveld/gazon in het park, met name op vlakke delen van het park (de schiereilanden);
- Goede kwaliteit van de wandelpaden, leidend tot een eenvormig halfverhard wandelpadnetwerk;
- Goede speelgelegenheid voor jonge kinderen, open gras, natuurlijke elementen, zandbak, op enkele plek stapstenen aan de waterrand;
- op speelgrasvelden geen honden- en ganzenpoep;
- Jeu-de-boulesbaan verplaatsen naar vlakk grasveld;
- Aanleg van watertappunten;
- In overleg met vissers een andere vispopulatie en verbod op gebruik lood en lokaas;
- Zorg voor enkele klimbomen;

THEMA 5.

Cultuur & sociaal & ontmoeting

a) Visie / Ambitie

Het Wilhelminapark als de ontmoetingsplek, waar iedereen zich welkom voelt. Een plek waar alle leeftijdsgroepen, omwonenden, overige bewoners van Breda en/of bezoekers aan Breda graag komen om te rusten, te wandelen, te sporten, te spelen, te picknicken, van de natuur en van het uitzicht te genieten. Waar mensen elkaar treffen voor kleine culturele uitingen (bijv. kleine openluchtvoorstellingen) of bij elkaar komen om verhalen te delen, te leren, plannen te maken, iets te maken. Men kan genieten en tot rust komen in een vriendelijke en open aantrekkelijke landschappelijke omgeving. Met het paviljoen/Visserkskot als centrale plek, waar iedereen even kan 'landen' bij een non-alcoholisch drankje. Waar ruimte geboden wordt aan activiteiten voor omwonenden en andere inwoners van Breda, waar doelgroepen speciale momenten van ontmoeting kunnen organiseren. Het park als centrale ontmoetingsplaats. Een park dat zodanig is ingericht dat het uitnodigt om er te verblijven, waarbij de paden zodanig goede kwaliteit hebben dat men er ook met wandelwagens, rolstoelen en beperkingen rustig en veilig doorheen kan. Dat schoon en veilig is om te spelen, waar jonge ouders met kinderen of jongvolwassen graag hun kleedje op het gras leggen, waar samen gesport kan worden, met voldoende bankjes en prullenbakken. Waarbij de grasvelden vrij zijn van de uitwerpselen van honden en ganzen.

b) Doelstellingen

- Paviljoen als de ontmoetingsplek voor de bewoners aangrenzende buurten en anderen, door aanleg van nieuw terras aan de vijver.
- openstellen van het Paviljoen/Visserkskot overdag (geen alcohol).
- notarisbankje als centrale ontmoetings- en verblijfplek, zowel de zijde naar de vijver (voorkant) als de zijde naar het grasveld (achterkant).
- meer aandacht voor cultuur.
- park als de plek om van de seizoenen te genieten, eerste zonneschijn in het voorjaar, als plek om verkoeling te zoeken tijdens zomerse hitte (schaduw/zon, schoon water, schone omgeving (geen poep op gras), genieten van de herfstkleuren en om lekker uit te waaien, door de sneeuw te lopen of te schaatsen in de winter.
- een veilige schone omgeving.
- versterken verbinding met het centrum en de singels door aanleg nieuwe fiets-/wandelbrug over de singel.

c) Huidige situatie/problemen

Het park en directe omgeving worden nu vaak gebruikt door jongeren om er rond te hangen, al dan niet met gebruik van alcohol of drugs. Voor ouders met kinderen zijn er geen speelvoorzieningen en zij worden geplaagd door grote hoeveelheden uitwerpselen van ganzen en honden. Ouderen die, al dan niet begeleid, een wandeling maken door het park, worden beperkt door de slechte paden en weinige bankjes. De hoge 'opschot' belemmert de doorkijkjes en het zicht op de vijver. Het park kent een groep bezoekers die speciaal komen voor de bijzondere oorlogsmonumenten. Inrichting en onderhoud monumenten kan beter. In het park staat slechts één kunstwerk. Het park kent als bezoekers werknemers uit het centrum, die in pauzes een wandeling maken en van de scholieren van het Onze-Lieve-Vrouwe Lyceum. Daarnaast laten buurtbewoners, uit de wijde buurt, hun hond uit in het park. Hondenuitwerpselen worden als overlast ervaren. Ook worden het park en directe omgeving gebruikt door daklozen, dealers en druggebruikers. Dankzij een Wijkdeal is er sinds 2018 een kleine jeu-de-boulesbaan, die, vanwege de geringe omvang en ligging (in het verwaarloosde deel bij het paviljoen), nog relatief weinig wordt gebruikt. Sportvissers weten het park te vinden. De vereniging voor modelboten is uit het park verdwenen vanwege de slechte waterkwaliteit. Hoewel het paviljoen/Visserskot al een sociale functie heeft voor de aangrenzende buurten, is het alleen voor leden van de vereniging toegankelijk; het is een besloten ontmoetingsruimte.

d) Toelichting visie / ambitie

- Goede kwaliteit van het gras door het gehele park;
- Aandacht voor meer en uniform meubilair in combinatie met meer prullenbakken;
- Aanplant fruitbomen, zodat omwonenden ook vruchten kunnen plukken;
- Verbinding met binnenstad/Chassépark versterken: kippenbruggetje over de Singel tegenover watertoren, verbinding met Chassépark;
- Paviljoen (Visserskot) met daarvoor een verhoogd, openbaar terras als centrale ontmoetings- en verblijfplek aan de vijver;
- Wens om te zitten, dagdelen in de week buurtontmoeting, toegang tot paviljoen voor koffie & thee op die dagdelen (overdag);
- Herstel looproute door het deel van het park bij paviljoen Poolse tank;
- Opgeknapte omgeving van het paviljoen/Visserskot, inclusief nieuwe verhoogd terras en met goede zicht vanaf straat op deze omgeving, als entree en visitekaartje van het park;
- Het is wenselijk dat er de mogelijkheid is om thee en koffie en drankjes te serveren vanuit het Visserskot/Paviljoen (soort 'theetuin'). Terras zou vooral een sterke buurtfunctie moeten hebben (voor alle doelgroepen, maar met name ook voor ouderen), maar ook voor de gehele stad Breda.
- Visserskot/ Paviljoen terras daarvoor zou een ontmoetingsplek voor de buurt moeten zijn. Relatie binnen/buiten centraal stellen.

e) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- Visserskot/paviljoen, een ontmoetingsplek voor de buurt.
- Het paviljoen/Visserskot uitbreiden met meer, niet-alcoholische, horecamogelijkheden.
- Paviljoen (Visserskot) met daarvoor een verhoogd terras als centrale ontmoetings- en verblijfplek.
- Herstel van looproutes in en rond het park, routes meer betrekken bij het park en toegankelijk maken voor iedereen.
- 'Notarisbankje' zelf en de omgeving ervan opknappen. Betere verbinding, meer open karakter van notarisbankje door te zorgen dat er ook aan de achterkant (richting het vlakke gazon) gezeten kan worden. Toevoeging in stijl vergelijkbaar met verbeteren terras en omgeving van het paviljoen/Visserskot.
- Op heel beperkte schaal enkele simpele speeltoestellen toevoegen aan het park, op de horizontale vlakken.
- Opschot rondom de vijvers verwijderen voor een wijdere blik.
- Hondenuitlaatplaatsen creëren (op afstand van de vlakke delen waar gespeeld wordt).
- Jeu-de-boulesbaan verleggen naar vlak deel park.
- Uitbreiding van aantal bankjes en prullenbakken.
- Verbinding met centrum , 'kippenbruggetje' over de singel naar het Chassépark .
- Meer beeldende kunst in het park en mogelijkheid tot kleine voorstellingen, bijvoorbeeld door de terrasophoging bij het paviljoen.

Doorsnede paviljoen 'Visserkskot'

Het paviljoen (Visserkskot) met daarvoor een verhoogd terras functioneert als centrale ontmoetings- en verblijfplek voor de wijk.

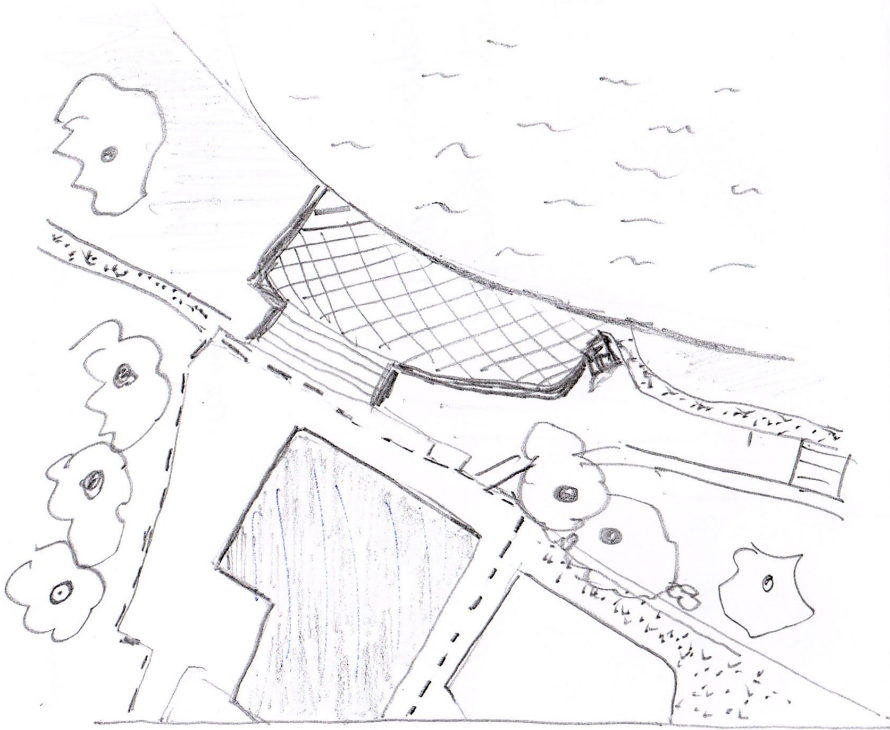

Nieuw terras paviljoen 'Visserkskot'

Plattegrond paviljoen 'Visser'skot'

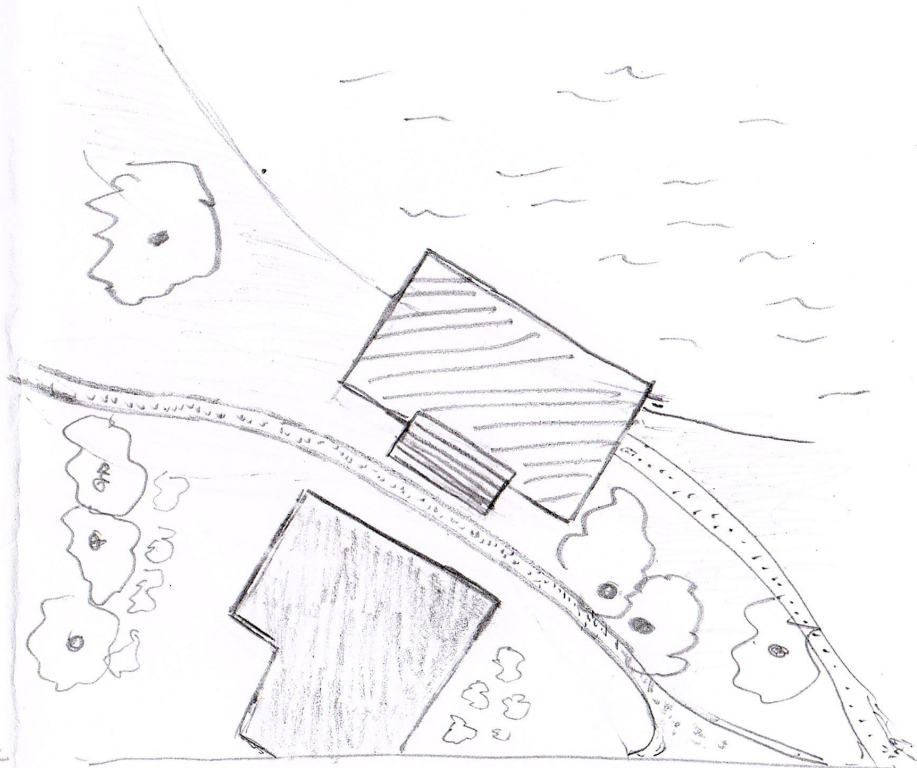
Oude situatie.

laag, vervallen terras.

Nieuwe situatie.

verhoogd, nieuw terras.

Paviljoen 'Visser'skot'

THEMA 6.

klimaatadaptatie

a) Visie / Ambitie

Het klimaat verandert nu al, en dit zal de komende decennia alleen maar verder doorzetten. Om de negatieve gevolgen van klimaatverandering op te vangen, is het zaak om het Wilhelminapark nu al klimaatbestendig in te richten. Omdat toenemende hitte, droogte en wateroverlast en toenemende kans op allergieën en plaagorganismen in een grootstedelijk gebied als Breda flinke gevolgen heeft, ligt er de kans om het Wilhelminapark in te richten tot het meest klimaatbestendige park van Nederland. Een klimaatadaptief park betekent: voldoende schaduw door hoge bomen, geschikte bomen en struiken voor warm klimaat, opvang van het water van piekregenbuien in een vergroot park, vergroting van de zoetwatervoorraad voor extreem droge zomers, zorg voor een goede waterkwaliteit en een inrichting waardoor plaagorganismen zo min mogelijk kans hebben.

b) Doelstellingen

- De oppervlakte onverhard terrein vergroten, zodat regenwater in de grond kan doordringen
- Vang regenwater in de aangrenzende straten op en infiltreer het in de parkbodem of voer het af naar de Singel.
- Grote diversiteit aan boomsoorten en struiken die aangepast zijn aan het toekomstige warmere klimaat.
- Veel bomen die groot worden en veel schaduw bieden (ter beperking van hittestress).
- Hou regenwater in de vijvers zo veel mogelijk vast, hoge waterstand in winter en voorjaar, zodat effecten droogte gedempt worden. Voorkom stinkend water door water zo koel en zo voedselarm mogelijk te houden.

c) Huidige situatie/problemen

Het klimaat verandert. We krijgen steeds vaker te maken met extreme regenval, extreme droogte en hoge temperaturen. Dit kan leiden tot wateroverlast, hittestress, slechte waterkwaliteit (blauwalgen, botulisme), en nieuwe plaagorganismen (zoals de eikenprocessierups). Een groot deel van de omliggende wijken Zandberg en Sportpark is verhard of bebouwd en tegelijkertijd neemt de omvang van het stedelijk gebied in Breda toe. Wateroverlast en hittestress komen daardoor steeds vaker voor. Immers, hogere temperaturen, een alsmaar verder stijgende zeespiegel, nattere winters, heftigere hoosbuien en grotere kans op warme, droge zomers en/of grote hitte. Zonder maatregelen kan dit leiden tot achteruitgang van de leefkwaliteit, schade en zelfs tot slachtoffers.

d) Toelichting visie / ambitie

Bij het beplantingsplan extra aandacht schenken aan bomen die inheems zijn en die ook al rekening houden met het warmer wordende klimaat. Ook bij voorkeur geen bomen die kans op hooikoorts vergroten. Het park kan een belangrijke rol spelen bij het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie). Zo zou de mogelijke wateroverlast door hoosbuien (in de zomer), opgevangen kunnen worden door het water op straat af te leiden naar de beide vijvers. De grotere kans op hittestress in het stedelijk gebied kan deels worden opgevangen door veel groen en met name veel hoge bomen, die veel schaduw en daarmee koelte geven. En ten slotte kan in voorjaar het als regen aangevoerde water langer vastgehouden worden, zodat er voldoende water van goede kwaliteit is voor een periode van droogte. Vasthouden van regenwater in winter leidt tot hoge waterstand in de vijvers in winter en voorjaar.

Laat het water alleen zakken door natuurlijke verdamping. Op die wijze hoeft er in warme, droge zomers geen voedselrijk water uit de singels te worden ingelaten.

Het voorkomen van droogte in het park leidt ook tot een koeler park, omdat verdamping door bomen en struiken tijdens een hittegolf tot verkoeling leidt. Veel groen draagt ook bij aan minder luchtvervuiling, zoals fotochemische smog. De kans op ernstige luchtvervuiling (ozon) neemt toe bij veranderend klimaat omdat de temperaturen hoger worden. Plaagorganismen zoals eikenprocessierups hebben minder kans als er een grote diversiteit is aan boomsoorten en als er rondom bomen voldoende struiken en kruiden staan waar voldoende insecten en andere organismen zitten, die de plaagorganismen kunnen bestrijden. Door klimaatverandering is er een sterke toename aan allergieën. Daar kan bij de aanplant van nieuwe bomen en struiken rekening mee gehouden worden.

e) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- Vergroten van het park door de ruimte die vrijkomt bij wegversmalling van de wegen rondom en door het park terug te geven aan het park.
- Al het regenwater dat in het park valt infiltreren in de bodem. Dus geen regenwaterriool in het park zelf.
- Waterpeil van de vijvers laten meestijgen met voeding regenwater en grondwater.
- Voorkomen dat er vervuild en voedselrijk water uit aangrenzende singel naar de vijvers stroomt. Dit kan door ervoor te zorgen te dat waterpeil in de vijvers hoger is dan dat ovan de singel, door vasthouden van grondwater en regenwater dat het water in de vijvers aanvult. Bij extreem hoog water in de singel door middel van een klep voorkomen dat water naar vijver stroomt.
- Waar mogelijk water dat op de wegen valt die rondom en door het park lopen, afvoeren naar park en daar laten infiltreren. Terugvaloptie is afvoer regenwater op wegen via regenwaterriolering naar Singel.
- Zowel bescherming van de huidige grote, schaduwrijke bomen als het aanplanten van nieuwe bomen die a) op termijn groot en schaduwrijk worden en b) goed aangepast zijn aan het toekomstige (warmere) klimaat.
- Bij selectie van nieuwe soorten bomen, struiken en kruiden alleen soorten die geen allergie of op andere wijze gezondheidsklachten veroorzaken.
- Zorg voor een zodanige hoge grond- en oppervlaktewaterstand dat bij hitte het park voldoende verkoeling geeft en de bomen en struiken goed kunnen overleven.
- Zorg voor mogelijkheden om bij hitte in het park verkoeling te zoeken.
- Stimuleer het ontharden van (voor)tuinen en de plaatsing van bomen in de voortuinen langs het park.

THEMA 7.

Veilig & Schoon

a) Visie / Ambitie

Het Wilhelminapark als plezierige, veilige en goed onderhouden publieke ruimte voor jong en oud, voor omwonenden, voor de hele stad, voor haar bezoekers. Een goed gebruikt en mooi ingericht en onderhouden landschapspark is een sieraad voor de hele stad, en geeft invulling aan de ambitie 'Breda stad in een park'. Een bijzonder en gewaardeerd onderdeel van de habitat van de mensen in de omliggende buurten. Alle andere ambities kunnen alleen gerealiseerd worden als het Wilhelminapark veilig en schoon is.

b) Doelstellingen

- Het stadspark Wilhelminapark verdient, zeker als er betere aansluiting met het omliggende stedelijk weefsel wordt gerealiseerd, voor wat betreft beheer en onderhoud een analoge benadering/gradatie als het park Valkenberg.
- De veiligheidssituatie in het park dient verbeterd te worden door een transparante inrichting, slimme verlichting en regelmatig toezicht en handhaving.
- Specifieke aandacht is hierbij gewenst voor de overlast door drugsdealers.
- Maak duidelijke afspraken rond festiviteiten en evenementen.
- Houd bij de inrichting van het beheer rekening met actuele inzichten op het vlak van (binnen)stedelijke ecologie.
- Voer periodiek overleg met de gemeente.
- Houd bij de reconstructie van het park rekening met zowel de dag- als de nachtsituatie betreffende de verlichting, rekening houdend met ecologische condities.

c) Huidige situatie/problemen

De inrichting en de staat van onderhoud van de openbare ruimte dragen sterk bij aan ons gevoel van welbevinden. De onderhoudsbudgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte staan in Breda echter onder druk. Dit is ook goed zichtbaar in het Wilhelminapark: dichtgroeien van de zichtlijnen en oevers; verval van zitplekken; onvrede over het verwaarloosde uiterlijk vraagt om ingrijpen in de inrichting en de onderhoudssituatie van het park. Het park voldoet op dit moment niet aan de principes van 'schoon, heel en veilig'. Het groen staat op achterstand, het meubilair is over de datum en vaak gehavend, de verlichting is archaïsch, er is overlast door ganzen- en hondenpoep, er is sprake van drugsdealen bij de bankjes richting watertoren en het notarisbankje. Voor een deel ligt dit aan de inrichting, voor een deel ook aan (te extensief) beheer van het park. Het gevolg is wel dat het park in mindere mate als openbare ruimte door de buurt wordt gebruikt, en met name in de avonduren gemeden wordt. De relatie met de flankerende Wilhelminasingel speelt hierbij ook een rol, in de zin dat de drukte en het verkeersgeluid niet bijdragen aan een rustige beleving van het park. Het park of de randen van het park worden regelmatig gebruikt voor het dealen van drugs (vooral het gebied voor het Onze-Lieve-Vrouwe Lyceum) en voor drugsgebruik. Dat laatste vindt veel plaats rond het fietspad vlak bij de watertoren en bij het notarisbankje. Het gebruik van de struiken en bomenpartijen als openbaar toilet is een zorgpunt.

d) Toelichting visie / ambitie

De beheersituatie is zonder meer van invloed op het gebruik van het park, en wij zijn van mening dat deze sterk verbeterd kan worden met enige verscherpte aandacht voor dit beheer, ook in relatie tot de (her)ontwikkeling van het park en de directe omgeving. Een hoger onderhoudsniveau is van belang om bij te dragen aan een aantrekkelijke woonomgeving en om voor Breda als geheel een toegevoegde waarde te krijgen als 'Breda, stad in een park' waarin sociale en educatieve ontmoetingen plaatsvinden.

Wij ondersteunen de inzet van de gemeente om buurten/wijken directer te betrekken bij de inrichting en het beheer van de directe woonomgeving, indien mogelijk ook middels het benoemen en delen van eigen verantwoordelijkheden. De dialoog met de gemeente tot nu toe rond de toekomst van het park past in die lijn. Het zou jammer zijn als we deze positieve beweging niet door kunnen zetten.

e) Concrete uitvoeringsmaatregelen

- De overlast van poep door honden kan worden voorkomen door het aanwijzen van duidelijke stroken, of door de aanleg van een omheind losloopgebied als hondenuitlaatplek. De hondenuitlaatplek direct achter het oorlogsmonument 'Vechtende adelaars' moet in ieder geval verdwijnen. Bedenk een oplossing voor de overlast van honden- en ganzenpoep.
- Investeer in een bepaald type stijlvol openbaar parkmeubilair, verlichting en hekken/afscheidingsen. Er is op dit moment een groot tekort aan bankjes. Daarbij moet wel aandacht zijn voor goede inrichting, inclusief plaatsing zitmeubilair (veel te leren van zuidelijke landen waar veel meer ervaring is met goede inrichting openbare parken).
- Voor een schoon park is het van belang om ook goed te kijken waar afvalbakken (in voldoende mate) geplaatst zijn en of het mogelijk is hondendrolzakjes beschikbaar te stellen (dat laatste als onderdeel van apart plan voor verminderen hondenpoepoverlast in het park).
- Zorgen dat het paviljoen/Visserskot een veel belangrijkere rol kan spelen als centrale ontmoetingsplek voor de buurt en verhoog tevens de kwaliteit van het park (schoon, veilig). Relatie binnen/buiten hierbij centraal stellen door mogelijkheden paviljoen beter te laten aansluiten op goede inrichting directe omgeving (wandelpaden, terras, verlichting, zichtlijnen vanaf de straat).
- De inrichting van het park moet zodanig zijn dat de kans op overlast door hangjongeren beperkt wordt. Dit is overigens nooit te voorkomen en jongeren hebben ook recht op plek om bij elkaar te komen, maar vooral voorkomen moet worden dat het een onveilige uitstraling krijgt of dat het drugs dealen of drugsgebruik aantrekt (transparantie).
- Drugs dealen vindt op dit moment vooral plaats in de avond in en langs hulsthaag-fietspad bij watertoren en voor het Onze-Lieve-Vrouwe Lyceum.
- Als het gaat om een schoon en veilig park behoeft zeker de directe omgeving van het notarisbankje extra aandacht. Achterstallig onderhoud aan het notarisbankje zelf en het opschot aan struiken, en aanwezigheid van vuil, maken dat omwonenden die plek mijden.
- Veilig houdt ook in een goed beheer van de vijverranden. Op plekken die vanuit veiligheid van belang zijn, moet de vijver goed zichtbaar zijn. Daar waar mensen direct met het water in aanraking komen, dient de oever veilig (dus geen kapotte steenkorven) en stevig te zijn (vergelijk vijver park Valkenberg).
- Toegankelijkheid is cruciaal in dit park: geschikt voor iedereen, jong en oud, ook voor mensen met een handicap. Dit hangt samen met goed onderhoud, de loop van de wandelroutes, voldoende plekken om te zitten, hetzij op bankjes hetzij op het gras zelf.
- De veiligheid van het park hangt direct samen met de verkeersveiligheid in en rond het park. Alle wegen door en rond het park een 30 km-zone, ook op de Wilhelminasingel. Herinrichting wegen zodanig dat er ook niet harder gereden wordt dan 30 km/u. Dit kan ook bijdragen aan een veilige oversteek naar de gewenste brug over de Wilhelminasingel naar het Chassé Park.

Colofon

Visie & Ambitie Wilhelminapark

Visie Wilhelminapark september 2020

Opdrachtgever: werkgroep platform Wilhelmina park
i.s.m. gemeente Breda en de wijkraden Sportpark I & II
en Zandberg-Oost

vormgeving: [delacourt][vanbeek]

datum: 20-9-2020